

**Фокус
върху
Рамковата конвенция за контрол на тютюна
(РККТ)**

Брой 2/април 2008 г.

**Защита от излагането на тютюнев дим
Член 8**

РККТ е първият международен договор в областта на общественото здравеопазване. Той установява правно обвързващи цели и принципи, които трябва да бъдат следвани от държавите или организациите, като например Европейската общност (ЕО)¹, които са ратифицирали и така са дали своето съгласие да изпълняват договора (наричани "Страните"). Неговата цел е да защити сегашното и бъдещите поколения от разрушителните здравни, социални, екологични и икономически последици от тютюнопушенето и от излагане на въздействието на тютюневия дим.

Какво е вторичен тютюнев дим (ВТД)? ВТД се нарича димът от изгарянето на тютюневи изделия, създаван от лицата, които ги пушат. В тютюневия дим се съдържат повече от 4 000 химически вещества, включително 69 познати канцерогенни субстанции. Когато въздухът е замърсен с тютюнев дим, всички са изложени на него - както пушачите, така и непушачите².

Обхваща ли РККТ излагането на вторичен тютюнев дим? Да. В член 8 е изрично посочено, че всички страни, които са ратифицирали договора, са правно задължени да защитават всички от излагането на вторичен тютюнев дим. Страните по РККТ *„признават, че научните изследвания недвусмислено са установили, че излагането на тютюнев дим предизвиква смърт, болести и инвалидност“* (чл. 8.1).

Какво е въздействието на ВТД? Около 79 000 възрастни в ЕС умират всяка година в резултат на вторичен тютюнев дим³ и около 7,5 млн. работещи в ЕС са изложени на вторичен тютюнев дим на работното си място⁴.

Оказва ли това въздействие върху ЕС и неговите държави членки? Да. ЕО и 25 държави, членки на ЕС, са ратифицирали РККТ (освен Чешката република и Италия) и затова са задължени да изпълнят член 8 в срок от три години след ратифицирането на РККТ.

Защо са необходими допълнителни насоки? Текстът на член 8 е кратък и общо формулиран, затова страните се нуждаят от насоки за това как да изпълнят своите задължения. Насоките съответстват на научните доказателства и определят ключовите елементи в законодателството, които са необходими за ефикасната защита на хората от ВТД.

Кои са ключовите елементи в насоките? Насоките отразяват факта, че няма безопасно ниво на излагане на тютюнев дим. Необходимо е задължително законодателство без изключения (осигуряващо 100 % среда без тютюнев дим). Опитът показва, че доброволните мерки *нямат ефект*⁵. Законодателството трябва да бъде ясно, просто и изпълнимо. Правителствата, които желаят да въведат или да подобрят своите политики за осигуряване на среда без тютюнев дим, трябва да следват насоките като основен стандарт.

Как бяха разработени насоките?

Май 2006 г.: Финландия, Ирландия и Нова Зеландия бяха основните участници, благодарение на които бяха разработени насоките относно ВТД. Те са съгласни, че насоките трябва да служат като практическо ръководство, което предоставя възможности за избор, основаващи се на успешни стратегии.

1-3 ноември 2006 г.: Основните участници и други Страни (включително Европейската комисия, Франция, Германия, Унгария, Швеция и Обединеното кралство) се срещнаха в Дъблин. Участваха също представители на Международния съюз срещу рака (МСР) и Алианса по Рамковата конвенция за контрол върху тютюна (АРК), които представляваха гражданското общество.

Януари 2007 г.: Проектнасоките (разработени на срещата в Дъблин) са разгледани от Кабо Верде, Маршаловите острови, Норвегия и Палау.

Юни 2007 На Втората конференция на страните в Банкок проектонасоките бяха приети **единодушно**.

¹ ЕО обединява държави, членки на ЕС, които са се съгласили да споделят своите правомощия в определени политически области и да имат общи институции, като Съвета, Европейския парламент и Европейската комисия.

² ВТД е наричан още недоброволно пушене, пасивно пушене или тютюнев дим от околната среда

³ „Вдигане на завесата от тютюнев дим: 10 причини за Европа без тютюнев дим“, публикуван от „Партньорство за среда без тютюнев дим“, 2006 г.

⁴ European Respiratory Journal 2006; 28:397-408, M. S. Jaakkola и J. J. K. Jaakkola

⁵ Американско дружество на инженерите по отоплителна, хладилна и климатична техника (2005 г.). <http://www.ashrae.org>

- Само **среда, която е 100 % без тютюнев дим**, може да осигури защита от ВТД. Опитът показва, че други подходи, включително вентилация, филтриране на въздуха и определяне на зони за пушачи, не са ефективни.
- Доброволните мерки нямат ефект. За да бъдат защитени хората от ВТД, е необходимо **законодателство**. Законодателството трябва да бъде просто, ясно и изпълнимо.
- Защитени трябва да бъдат **всички** хора, а не само уязвимите групи.
- **Доброто планиране и достатъчните ресурси** са от съществено значение за успешното изпълнение и прилагане на законодателство за среда без тютюнев дим, включително създаването на обществена подкрепа.
- **Гражданското общество** играе основна роля за създаването на подкрепа и гарантиране на спазването на законодателство за среда без тютюнев дим.
- **Изпълнението и наблюдението** трябва да включват действия в отговор на дейностите на тютюневата промишленост, имащи за цел да подкопаят мерките за осигуряване на среда без тютюнев дим.

Мерките за осигуряване на среда без тютюнев дим трябва да продължат да отразяват **новите научни доказателства** и опита от изследването на конкретни случаи.

Европейската комисия: През януари 2007 г. Комисията публикува **Зелена книга „Към Европа без тютюнев дим: политически опции на ниво ЕС“**, която поставя началото на широки обществени консултации за най-добрия начин за осигуряване на среда без тютюнев дим в ЕС. Комисията потърси становищата на заинтересованите страни по различните политически опции за справяне с ВТД и за най-подходящата форма на интервенция на ЕС. Различните опции варираха от допускане държавите членки да изготвят свое собствено законодателство до въвеждане на задължително законодателство на ЕС.

Комисията получи повече от 300 становища от широк спектър групи и лица, включително национални правителства (18), здравни специалисти, здравни НПО (63) и свързани с тютюневата промишленост организации (33). Очаква се до края на 2008 г. Комисията да направи предложения въз основа на получените отзиви. В своето становище „Партньорство за среда без тютюнев дим“ подкрепя въвеждането на законодателство за среда без тютюнев дим на национално равнище, изготвено въз основа на насоките на РККТ⁶.

Европейският парламент: Разочароващо пълната забрана на тютюнопушенето в Парламента продължи едва 43 дни. Забраната, наложена на 1 януари 2007 г. във всички сгради на Парламента в Белгия, Франция и Люксембург, бе наложена след решение на европейския омбудсман, който установи, че Парламентът не защитава здравето на своя персонал. След решение на Бюрото на Парламента (група високопоставени членове на ЕП, които определят вътрешните правила на Парламента) за изменение на забраната зоните за тютюнопушене бяха възстановени.

През октомври 2007 г. Парламентът подготви доклад по собствена инициатива⁷ в отговор на книгата на Комисията. Незадължителната резолюция, одобрена от членовете на ЕП с голямо мнозинство, призовава държавите, членки на ЕС, да въведат пълна забрана на тютюнопушенето в срок от две години. Резолюцията порицава също членовете на ЕП и неговия персонал за пренебрегването на съществуващите правила за тютюнопушенето в сградите на Парламента, например пушейки на стълбищата или в открития бар за депутати в Страсбург. Докладът призовава Бюрото, предвид задължението му да служи за пример, да въведе пълна забрана на тютюнопушенето **без изключения** във всички части на Европейския парламент.

Германският член на ЕП Карл Хайнц-Флоренц (който прокара резолюцията в Парламента) и други членове на ЕП успешно се пребориха със силното лоби, защитаващо интересите на пушачите, което настояваше за изключения. Макар и докладът да няма правна сила, размерът на подкрепящото го мнозинство му дава значителна политическа тежест.

⁶ http://www.smokefreepartnership.eu/IMG/pdf/SFP_Response_to_the_Green_Charta_on_Smoke_Free.pdf

⁷ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP/TEXT+REPORT+A6-2007-0336+0+DOC+XML+V0//EN&language=EN>

Държавите, членки на ЕС: През 1989 г. и отново през 2002 г. министрите на здравеопазването от ЕС приеха незадължителни Препоръки на Съвета⁸, които призовават държавите членки да предприемат мерки за забрана на тютюнопушенето на някои публични места и в обществения транспорт. Въпреки това държавите, членки на ЕС, не са задължени от законодателството на ЕС да въведат закони за пълна забрана на тютюнопушенето на всички работни места.

25-те държави, членки на ЕС, които ратифицираха РККТ и приеха насоките по член 8, се съгласяват, че единственият начин да бъдат хората успешно защитени от ВТД е чрез въвеждането на задължително законодателство за пълна забрана на тютюнопушенето.

За съжаление само 10 държави, членки на ЕС (Естония, Франция, Финландия, Ирландия, Италия, Малта, Литва, Словения, Швеция и Обединеното кралство), са приели всеобхватно национално законодателство, което отразява принципите, очертани в насоките.

Имат ли ефект забраните за тютюнопушене? Все повече доказателства сочат, че пълните забрани на тютюнопушенето оказват положителен ефект върху здравето на хората.

Ирландия: В доклад от 2007 г. се установява, че пълната забрана на тютюнопушенето на работното място е довела до значително намаляване на замърсяването на въздуха в публиците и до подобряване на респираторното здраве на работещите в барове⁹.

Шотландия: Проучване в девет шотландски болници установява 17 % спад в приема на пациенти със сърдечен инфаркт през първата година след влизането в сила на забраната на тютюнопушенето¹⁰. Шотландските проучвания на икономическото въздействие от ограничаването на тютюнопушенето в сектора на общественото хранене не

⁸ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:41989X0726:EN:NOT> и <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003H0054:EN:NOT>
<http://www.tri.ie/Portals/0/AJRCCM%20Effects%20of%20ban%2001.07.pdf>

⁹ McCaffrey M, Goodman PG, Kelleher K, Clancy L. Нивото на тютюнопушене, заетост и осигуряване на персонал в някои публице в Дъблин преди и след националната забрана на тютюнопушенето, уроци за всички. Irish Journal of Medical Science. Volume 175.Number 2 http://www.ijms.ie/Portals/_IJMS/Documents/OP-Clancy.pdf.

¹⁰ Три от проучванията бяха публикувани от [British Medical Journal](#) и едно от [Annals of Occupational Hygiene](#).

установяват съществено отрицателно въздействие¹¹.

Италия: Доклад от 2008 г. сравнява появата на остър коронарен синдром в Рим за период от пет години преди налагането на забрана на тютюнопушенето на обществени места и една година след въвеждането на забраната. Установява се намаление от 11,2 % на сърдечните инфаркти при лицата на възраст между 35 и 64 години и 7,9 % спад при лицата на възраст между 65 и 74 години¹².

САЩ: Доклад от 2006 г. относно Здравното и икономическото въздействие на Закона за чистия въздух в затворени помещения на Ню Йорк установява, че „законът не е оказал никакво отрицателно финансово въздействие върху баровете и ресторантите“¹³.

За допълнителна информация вижте:

За пълния текст на РККТ вижт: http://www.who.int/tobacco/framework/WHO_FCTC_english.pdf

- **СЗО:** <http://www.who.int/tobacco/framework/en/>
- **Насоки за изпълнение на член 8** http://www.who.int/gb/PKKT/PDF/cop2/PKKT_COP2_17P-en.pdf
- **Алианс за Рамковата конвенция за контрол върху тютюна (АПК):** <http://www.fctc.org/>

The Smoke Free Partnership (SFP) is a strategic, independent and flexible partnership between the European Respiratory Society, Cancer Research UK and the Institut National du Cancer. It aims to promote tobacco control advocacy and policy research at EU and national levels in collaboration with other EU health organisations and EU tobacco control networks. Editors: *Florence Berteletti Kemp, Gráinne Crowley and Archie Turnbull*

Smokefree Partnership

49-51 rue de Tréves, 1040 Brussels, Tel: +32 2 238 53 63, Fax: +32 2 238 53 61, www.smokefreepartnership.eu

¹¹ <http://www.healthscotland.com/researchcentre/pdf/InternationalReviewShortReport.pdf>

¹² Американска асоциация за сърцето. „Броят на сърдечните инфаркти намалява след налагането на забрана на тютюнопушенето в Италия.“ *ScienceDaily* 12 февруари 2008 г. 6 март 2008 г. <<http://www.sciencedaily.com>

¹³ „Здравното и икономическото въздействие на Закона за чистия въздух в затворени помещения на Ню Йорк, юли 2006 г.“, Щатски департамент по здравеопазване на Ню Йорк, http://www.health.state.ny.us/prevention/tobacco_control/docs/ciaa_impact_report.pdf.